

THEATERKRANT

RECENSIES

NIET MEER ZONDER JOU
ADELHEID ROOSEN | FEMALE ECONOMY
& ZINA

– 3 juni 2015 – Holland Festival, De Vlucht,
Amsterdam Slotermeer – [Speellijst](#)

★ ★ ★ ★ ★

Liefdevolle botsing tussen twee generaties

door [Max Arian](#) gezien 3 juni 2015

Het is een plek waar je als theaterbezoeker niet elke dag komt. Maar je wordt uiterst vriendelijk ontvangen in een grote ruimte van het Van Eesterenmuseum in de Amsterdamse wijk Slotermeer. Een aardige jongen of meisje vraagt je je schoenen uit te doen, wijst je waar je op een stoel of op de grond kan gaan zitten, knielt bij je neer en vertelt dan met zachte stem jou speciaal een klein verhaal. Die verhalen gaan over de moeilijke relaties tussen elders geboren ouders en hun hier geboren en opgegroeide kinderen.

Soms zijn die verhalen hoogst persoonlijk, maar het kan ook worden verteld aan de hand van een foto. Een gereserveerde oude man met zijn oude vader op schoot. Wat is er tussen hen aan de hand? Een lachende man met twee kussende jongens? Schuilt daar niet een drama achter? Zo hoor je al een aantal verhalen voordat de voorstelling *Niet meer zonder jou* van Nazmiye Oral en Adelheid Roosen is begonnen. Het is het initiatief en idee van Nazmiye Oral, zij speelt het ook zelf. Adelheid Roosen heeft het geregisseerd, maar voor wie haar de laatste tijd heeft gevolgd is ook haar ervaring met haar – dominante en afstandelijke, maar op latere leeftijd dementerende – moeder op de achtergrond te bespeuren.

Oral is van Turkse afkomst en zij heeft al veel mooie dingen gedaan op het breukvlak van verschillende culturen. Wat ze nu doet is heel persoonlijk, want ze confronteert haar oude moeder, Havva Oral, die aanvankelijk zwijgend in haar lange kledij op een stoel zit, uitgebreid met de grieven over haar opvoeding. Zij mocht zichzelf niet zijn, geen theaterschool doen, geen Nederlands vriendje hebben en zeker geen lesbische relatie aangaan. In de loop van de avond geeft haar moeder haar af en toe lik op stuk. In het Turks met een enkel woord Nederlands er tussen. Soms is het zo heftig dat een andere actrice het uit het Turks in het Nederlands moet vertalen.

Toch is de tegenstelling niet zo rechtlijnig als je misschien zou verwachten. De moeder geeft de dochter katoenen doekjes (om het veronderstelde maagdenbloed te stelpen) voor haar huwelijksnacht, hoewel zij ook heel goed weet dat haar dochter dan allang geen maagd meer is. Maar het is toch een mooie gewoonte, zegt zij. De moeder dreigt met branden in de hel voor Nazmiye en mensen zoals zij, maar zij geeft onmiddellijk toe dat daar uiteindelijk alleen Allah over zal beslissen en dat lijkt zij ook wel prettig te vinden. Zij is een gelovige moslima, maar hoe gelovig eigenlijk? Zelf laat zij ook de schijn vaak prevaleren. Zolang familie en burens maar denken dat alles in orde is. Waarom kan haar dochter dat ook niet doen?

Maar haar dochter Nazmiye haat deze hypocrisie. Vandaar deze voorstelling waarin zij de confrontatie met haar moeder aangaat. Dat loopt uit op een bijna echte, zij het natuurlijk geësceneerde vechtpartij, als de dochter zich uit wil kleden en de moeder dat probeert te voorkomen door haar stevig vast te houden. Op zich al een heel dubbelzinnig beeld van liefde en strijd. Zoals er ook buiten de voorstelling dit soort dubbelzinnigheden in beelden worden omgezet. In bushokjes is een tentoonstelling te zien van een reeks soms behoorlijk confronterende foto's van Çiğdem Yüksel, waarin de tegenstellingen ook tot contact in plaats van verwijdering blijken te kunnen leiden.

De voorstelling is theatraal en authentiek tegelijk, zonder dat je je hoeft af te vragen waar de geschreven tekst ophoudt en de improvisatie en het toeval beginnen. Het is een soms schokkende, vaak ontroerende en steeds zeer spannende botsing tussen twee generaties die uitgaan van volstrekt verschillende waarden. Ook de vaak wanhopige verhalen van de andere jonge mensen die er als 'gemeenschap' bij betrokken zijn komen in de loop van de avond kort aan bod. Overal is sprake van niet-begrijpen, uitsluiting, eenzaamheid, of je nu homosexueel bent, niet-gelovig of zomaar andere waarden hebt gevonden. Wat dit project zo uniek maakt is dat het niet in de tegenstellingen blijft steken. Er wordt niet zozeer een verzoening gezocht, maar wel contact, discussie, een gesprek, ruzie desnoods, want: 'Ik zal niet doen wat je zegt. Ik zal mijn eigen pad volgen en terwijl ik dat doe, zal ik me niet laten verstoten. Ik zal anders zijn, maar niet meer zonder jou.' *Niet meer*: er is heel wat aan vooraf gegaan als je dat zo kunt zeggen.

Wat een prachtig project van Nazmiye Oral en Adelheid Roosen – sterke vrouwen. Je bewondert daardoor nog meer de moed en liefde van moeder Oral om mee te doen aan deze voorstelling, waarin ze vorsteljk overeind blijft in haar eerlijke nuchterheid, voorzichtige humor en universele wijsheid.

Foto: Çiğdem Yüksel